

Vrijwilligers Verhalen: Lotgenoten ontmoeten

Zaanstad, juli 2021 – ‘Toen we werden gevraagd om vrijwilliger te worden voor de Indische Eettafel hebben we meteen ja gezegd’, zeggen ze alle drie in koor: Paul (1943) en Elly Neiland (1954) en de zus van Paul, Ine Andrea (1935). Twaalf jaar geleden begonnen ze gedrieën aan het avontuur. Het gesprek vindt plaats daags voor alweer de tweede Indische Eettafel sinds de coronaversoepelingen.

‘De eerste Indische Eettafel in Oostzaan hielden we een dag nadat de versoepelingen op 5 juni werden ingevoerd’, vertelt Paul Neiland. Eerst waren we bang dat de ouderen niet durfden, of niet mochten van hun kinderen. Maar het was zo uitverkocht. Daarom hebben we een tweede georganiseerd, voor al die mensen die er toen niet meer bij konden.’

De drie werden twaalf jaar geleden gevraagd door Ton van der Neut, voormalig beroepskracht van Pelita. Elly Neiland: ‘We lazen een aankondiging over de Indische Eettafel. Dat sprak ons aan en Ine vond het ook leuk om mee te gaan. We hebben meteen ja gezegd toen Ton ons vroeg of we niet maandelijks wilden helpen met tafels dekken, eten opscheppen, cadeaus kopen voor de loterij en opruimen natuurlijk.’

Ine Andrea vult aan: ‘Nee zeggen kwam helemaal niet in ons op. We waren daar met gelijkgestemden. Dat voelde heel goed.’ De tweede Indische Eettafel is een bijzondere, want het is de laatste waar Ine als vrijwilliger bij betrokken is. Daarna is ze gast: ‘Ik heb dan eindelijk de gelegenheid om langere gesprekken te voeren met de mensen die er komen, lotgenoten eigenlijk.’

V.l.n.r.: Elly Neiland, Ine Andrea en Paul Neiland

Ine was acht jaar en Paul nog een baby toen ze met moeder en nog twee kinderen tijdens de Japanse bezetting naar het kamp moesten. Moeder was ziekelijk en had malaria en kon niet goed voor de kinderen zorgen. Ine nam de zorg voor baby Paul op zich: ‘We hebben in vier verschillende kampen gezeten. Het vrouwenkamp in Tegal, in Buitenzorg in Kedoengbadak, nog een kamp waarvan ik de naam niet meer weet en tenslotte in vrouwenkamp Kramat, Jakarta. We werden als vee in vrachtwagens en treinen van kamp naar kamp vervoerd. Iedere keer werden de omstandigheden slechter. Mijn moeder moest in Kramat schuilkelders graven. Als het niet af kwam hadden we geen elektriciteit als straf en dus geen licht. Paul heeft het ternauwernood gered. Twee keer dachten ze dat hij dood zou gaan, dan ging ik weer op zoek naar melk voor de baby.’

De vader van Ine en Paul, in Nederlands-Indië werkzaam in het gevangeniswezen, werd door de Kempetai opgepakt en gevangengezet: 'Hij werd geslagen en geëlectrocuteerd. Later werd hij ook geïnterneerd. Hij was er niet van op de hoogte dat hij inmiddels een zoon had, Paul. In het mannenkamp mocht je niet praten maar een arts, ik weet zijn naam nog: dr. Bresser, vertelde terloops tijdens een behandeling "een zoon!".'

Elly: 'Dit was het eerste verhaal dat ik hoorde toen ik kennis maakte met Paul. Dankzij jou Ine is Paul er nog.' Ine reageert bescheiden: 'Dit deed je gewoon. Pas later denk je na over wat je hebt gedaan. Zo was er tijdens de Bersiap ook zo'n situatie waarvan ik nu denk, hoe heb ik het voor elkaar gekregen, was ik niet bang?' Het gezin was na de Japanse capitulatie herenigd en vader had voor een vrachtwagen gezorgd om zijn vrouw en kinderen te evacueren. De kinderen zaten al klaar in de vrachtwagen om te vertrekken. Ine vertelt: 'Ik zag toen dat een *pemoeda* door het raam naar binnen keek. Dat kon niet goed aflopen natuurlijk dus ik zei tegen mijn broers en zussen "Als ik ja zeg rennen jullie naar buiten". Dat deden ze. Mijn eenjarige zusje zat nog in de wagen. De man reed weg met haar en botste gelukkig tegen een paal. Toen heb ik haar eruit gehaald. Je handelt zonder na te denken. Pas later realiseer je je welk gevaar je eigenlijk liep.'

Elly Neiland is, zoals ze zelf zegt zo "Hollands als wat": 'Natuurlijk wilde ik meer weten over de achtergrond van mijn schoonfamilie. Ik was echt onder de indruk van hun familie verhaal en enorm geraakt door hun veerkracht. Tijdens de Eettafels komen die verhalen ook los. Zo was er een mevrouw die mij haar schatkist liet zien. Een houten kistje met spulletjes die ze in het kamp had gemaakt met het weinige dat er voorhanden was. Dat kistje stond al haar hele leven naast haar bed. Ze bewaarde ook nog een pop waarin ze sieraden hadden verstopt. Het is een voorrecht om deze verhalen te mogen horen.'

Paul en Elly blijven nog wel even doorgaan met hun vrijwilligerswerk. Paul: 'Het allerbelangrijkste is dat je voor iedereen een plezierige dag organiseert. Blij mensen, daar doe ik het voor. En we kennen elkaar allemaal. Als ze hier in de buurt zijn, komen ze hier gewoon even een kopje koffie drinken. En we bellen elkaar op, zeker ook toen de coronapandemie op zijn hevigst was.'

Hoe ziet hij de toekomst nu ine van vrijwilliger gast wordt? Is er genoeg belangstelling om het stokje over te nemen? Paul: 'Ik hoop dat we in de toekomst door kunnen gaan met jonge mensen. Voorlopig vinden ze de verhalen en de sfeer heel mooi en gezellig, maar willen ze nog geen verplichtingen. Misschien moeten we toch eens de bezoekers vragen of hun familieleden willen komen helpen. Voor nu redden we het goed hoor. We krijgen ook hulp van vrijwilligers uit Den Haag voor de komende Eettafel. We blijven het met plezier doen!'

